

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. президента Науково-дослідного
інституту публічного права
д.ю.н., професор

С.О. Короед
2023 року

ВИСНОВОК

Науково-дослідного інституту публічного права про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації начальника відділу науково-організаційного забезпечення діяльності президії, відділень та наукових установ Національної академії правових наук України Політанського В'ячеслава Станіславовича «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право»

Призначені рішенням Вченої ради Науково-дослідного інституту публічного права від 10 листопада 2023 р., протокол № 14 рецензенти, а саме:

- Овчарук Сергій Станіславович – завідувач відділу проблем публічного права, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право;
- Гаруст Юрій Віталійович – заступник директора Інституту з наукової роботи, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право;
- Шкарупа Костянтин Вікторович – провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктор юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право;

розглянувши докторську дисертацію начальника відділу науково-організаційного забезпечення діяльності президії, відділень та наукових установ Національної академії правових наук України Політанського В'ячеслава Станіславовича «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні», (тема дисертації затверджена Вченою радою Науково-дослідного інституту публічного права від 28 грудня 2023 р., протокол № 15), наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати докторської дисертації, а також за результатами фахового семінару відділу проблем публічного права від 17 листопада 2023 р., **ухвалили:**

1. Дисертаційна робота Політанського В'ячеслава Станіславовича, представлена на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні» є кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису, виконаною здобувачем самостійно. За обсягом, актуальністю, рівнем наукової новизни, практичної та теоретичної цінності, ступенем обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації робота відповідає вимогам пп. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 року.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Автором зазначено, що глобальна всесвітня мережа Інтернет на сьогодні відіграє дедалі більш значущу роль, слугуючи не лише засобом інформаційних технологій, елементом комунікації між приватними особами, а й каталізатором розвитку суспільно-політичних процесів в інноваційному векторі на загальнодержавному рівні. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій і формування інформаційного суспільства зумовили виникнення на початку ХХІ століття інноваційного напрямку публічного управління й адміністрування та загалом основи взаємодії держави й суспільства – електронного урядування (e-government).

За цих умов, незалежно від принципів і завдань, реформування національних урядів має на меті впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу публічного управління щодо покращення внутрішньої і зовнішньої соціально-економічної та політичної взаємодії, підвищення ефективності та якості державних послуг. Зазначені ініціативи та програми отримали назву «електронне урядування».

З урахуванням цих аспектів, дослідження організаційно-правових засад функціонування електронного урядування в Україні є важливим та актуальним завданням, яке може призвести до важливих змін у цій важливій галузі.

Отже, *мета* дисертаційної роботи полягає в комплексному розкритті теоретико-правових і практико-реалізаційних засад й особливостей організації функціонування та адміністративно-правових механізмів здійснення електронного урядування в Україні та формуванні концептуальних підходів щодо вдосконалення організаційно-правового регулювання електронного урядування як важливого інструмента розвитку інформаційного суспільства в Україні з урахуванням міжнародного досвіду формування та модернізації електронного урядування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Обрана тема дисертаційного дослідження спрямована на виконання основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, а також плану науково-

дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, які містять шістнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

Характеризуючи ступінь обґрунтованості наукових положень необхідно вказати, що методологічною основою дисертаційного дослідження виступають загальнонаукові та спеціально-юридичні методи наукового пізнання, використання яких дозволило здобувачу повністю реалізувати мету роботи та розв'язати поставлені завдання, отримавши науково-обґрунтовані висновки.

Так *діалектичний* метод надав можливість схарактеризувати різні форми сучасних концепцій електронного урядування, їх взаємозв'язок та взаємодію з іншими правовими явищами, а також дослідити зміст і засади електронного урядування, що передбачають усвідомлення людьми нових можливостей впливу на політичне та економічне життя країни, підвищення їхньої політичної активності й усвідомлення можливості впливу на державну владу за допомогою політично орієнтованих сайтів і порталів.

Історико-порівняльний метод використано в контексті дослідження генезису правового регулювання різноманітних складових електронного урядування та особливостей окремих етапів його становлення в Україні, а також висвітлення еволюції доктринальних положень з досліджуваної тематики.

Феноменологічний метод допоміг сформувати сучасну картину електронного урядування в суспільстві й законодавстві, а також визначитися з конкретними напрямками законотворчої роботи щодо вдосконалення його нормативного закріплення.

Метод *правового прогнозування* уможливив визначення конкретних перспектив розвитку електронного урядування в Україні та розроблення пропозицій щодо вдосконалення законодавства в цій сфері.

Завдяки методу *аналізу* вдалося виокремити ключові завдання електронного урядування, на підставі чого встановлено, що воно сприяє формуванню партнерських відносин між владою та суспільством, окремими громадянами й бізнесом, що підвищує ефективність діяльності всіх суб'єктів цих відносин і сприяє розбудові сучасного інформаційного суспільства. Метод *синтезу* надав можливість встановити, що електронне урядування, як і всі суспільно-правові процеси та явища, базується на низці загальних і

спеціальних принципів, які обґрунтовують об'єктивність формування й функціонування електронного урядування в органах влади, з огляду на динамічно змінювані потреби громадян і глобальний розвиток суспільства.

Застосування методу *тлумачення* дало змогу навести авторські новаційно-правові визначення понять функцій, принципів і предмета електронного урядування, електронного уряду, електронної демократії, електронного парламенту, електронного суду, електронних адміністративних послуг, електронного документообігу, електронного цифрового підпису й інформаційної безпеки в електронному урядуванні.

За допомогою *системного* методу встановлено, що першим кроком України в напрямі формування власного інформаційного суспільства шляхом запровадження електронного урядування має стати формування ринку адміністративних та інформаційних електронних послуг як рушійної сили, що дасть змогу в процесі розвитку електронного урядування сформувати нову парадигму державного управління, яка має на меті покращення добробуту населення, зростання конкурентоспроможності підприємств і держави загалом, забезпечення нових пріоритетів розвитку держави.

Використання методу *узагальнення* засвідчило, що впровадження системи електронного урядування не обмежується лише автоматизацією управлінських процедур на основі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, а й дає змогу, звертаючись до одного державного органу за отриманням послуг, отримувати її від усіх інших взаємозв'язаних органів влади. Крім того, вказаний метод дає змогу констатувати особливу увагу, яка приділяється цьому питанню – як в Україні, так і в інших країнах, а отже, необхідно передусім усвідомлювати, що йдеться про інформатизацію органів державної влади всіх її рівнів та управлінських процесів.

Порівняльно-правовий метод уможливив висвітлення іноземного досвіду регулювання відносин, пов'язаних з особливостями законодавчого закріплення електронного урядування, а також зіставлення масиву напрацювань у цій сфері провідних зарубіжних і вітчизняних науковців.

Нормативну та емпіричну базу дослідження становлять міжнародно-правові звичаї, міжнародні договори, рішення міжнародних судів, акти міжнародних міжурядових організацій, чинне законодавство України та інших країн, звіти міжнародних організацій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що наукова робота є одним з перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень організаційно-правових і теоретико-методологічних засад електронного урядування, його категоріально-понятійного апарату, інститутів, правових механізмів здійснення та реалізації, міжнародного досвіду й українських реалій його розвитку та закріплення, а також порівняльно-правового аналізу результатів цього досвіду.

Основні результати дисертаційної роботи, які мають наукову новизну і виносяться на захист, конкретизуються в таких положеннях.

вперше:

– визначено десять фундаментальних етапів розвитку електронного урядування в Україні: 1) дослідження закордонної практики розвитку та впровадження організаційно-правових засад електронного урядування в країнах, що є першопрохідцями в напрямі його втілення; 2) оцінка реальних можливостей та загалом встановлення необхідності в розвитку електронного урядування; 3) створення офіційних веб-сайтів органів публічної влади; 4) створення умов для вільного, безперешкодного та захищеного доступу й користування перевагами електронного урядування в будь-який час та в будь-якій точці країни чи світу; 5) забезпечення належного рівня комп'ютерної та інформаційної грамотності й освіченості людей; б) створення базових елементів інтерактивності, тобто організації системи, за якої мета досягається інформаційним обміном елементами цієї системи; 7) формування ресурсного забезпечення для здійснення усіх операцій онлайн на веб-сайтах органів влади усіх рівнів; 8) розробка спільних веб-порталів органів публічної влади, що були створені на третьому етапі; 9) створення на основі об'єднаних порталів таких, що вже не обмежені територіальними кордонами певної країни, а діють у масштабах певних союзів, об'єднань чи навіть материків; 10) створення електронної системи публічного управління на основі спільних стандартів як єдиної точки доступу;

– сформульовано авторське визначення поняття «електронне урядування», згідно з яким це принципово новий спосіб здійснення державної влади в напрямі розбудови демократії, що ґрунтується на використанні широкого комплексу найновітніших електронних інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують надання нових, якісних і різноманітних державних послуг в онлайн режимі для всіх категорій осіб у міжнародному, національному й регіональному масштабах;

– наведено авторське поняття функцій електронного урядування як найбільш загальних і пріоритетних напрямів впливу та діяльності державної влади задля розбудови демократії за допомогою використання широкого спектра передових і новітніх електронних інформаційно-комунікаційних технологій;

– запропоновано авторське тлумачення поняття електронної адміністративної послуги як будь-якої державної інформаційної послуги публічно-адміністративного характеру, реалізованої за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій та Інтернету, що надається суб'єкту звернення органами державної влади й місцевого самоврядування в електронному вигляді та має на меті покращення якості й удосконалення процесу їх надання;

– аргументовано положення, згідно з яким перевагами впровадження електронних адміністративних послуг в Україні є: спрощення процесів розроблення державних інформаційних систем і діяльності управління державною інформацією; забезпечення оптимальної сумісності та взаємодії з іншими державними установами; розширення можливостей для споживачів в орієнтації та здійсненні онлайн навігації в наборі державних послуг;

– встановлено, що перевагами впровадження сучасної системи електронного документообігу є: підвищення ефективності управління електронним документообігом завдяки автоматизації процесу контролю та моніторингу за виконанням рішень; забезпечення ефективного доступу, управління й накопичення необхідної інформації та знань; уможливлення кадрової гнучкості завдяки більшій формалізації діяльності всіх працівників; можливість колективної роботи над документами; мінімізація дублювання інформації; чіткість процедури авторизації доступу до інформації з обмеженим доступом, що підвищує персональну відповідальність працівників за виконані дії в межах наданих їм повноважень; можливість працювати віддалено; економія часу на пошук електронних документів порівняно з паперовими; значне спрощення процедури укладання договорів, податкової та фінансової звітності; мінімізація процесу обігу документів у паперовій формі; економія ресурсів завдяки скороченню витрат; підвищення прозорості процесу внутрішньої роботи на підприємствах; підвищення рівня безпеки й захищеності інформації та документів; можливість криптографічного захисту інформації під час передачі відкритими каналами; суттєве спрощення та здешевлення процесу збереження документів у паперовій формі завдяки електронному архіву; зручність здійснення контролю інформаційних потоків і прискорення швидкості пошуку потрібних документів; за потреби можна з легкістю змінити структуру зберігання та передачі інформації;

– визначено поняття інформаційної безпеки як стану захищеності умов, можливостей і процесів безпечного й безперешкодного функціонування суб'єктів суспільства та забезпечення державних інтересів в інформаційній сфері, що пов'язані з вільним одержанням, створенням і поширенням інформації від загроз за допомогою використання комплексу заходів, гарантованих Конституцією України, за якого забезпечується запобігання, виявлення та нейтралізація внутрішніх і зовнішніх інформаційних небезпек, захист інформаційних ресурсів, реалізація прав і свобод людини та громадянина, збереження інформаційного суверенітету держави й безпечний розвиток міжнародного інформаційного співробітництва;

удосконалено:

– положення про основний напрям діяльності електронного урядування, а саме: забезпечення якісного задоволення прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, зокрема шляхом трансформування системи державного управління в бік обслуговуючого, сервісного характеру, відкритості й прозорості урядування, доступності публічної інформації та реальних можливостей залучення громадськості до процесів управління державою й прийняття значущих рішень;

– класифікацію принципів електронного уряду: прозорість і підзвітність; орієнтованість на громадян або клієнт-орієнтованість; зручність і простота використання; бізнес-трансформація; ефективність; безпека; масштабність рішень; звітність; максимальна готовність до дії; пріоритет громадян; грамотність; якість;

– уявлення про те, що електронний парламент не можна розглядати як окремий новітній різновид класичного парламенту, адже, по-перше, законодавчий орган як самостійна установа не може бути структурно електронною; по-друге, означення «електронний» не передбачає його виборності як вищого колегіального представницького законодавчого органу держави; по-третє, не було здійснено жодних типових процедур його створення;

– науковий підхід до розуміння основних елементів електронного парламенту в Україні, таких як автоматизовані системи, програмно-технічні комплекси, а також парламентські веб-ресурси;

– розуміння того, що вітчизняна модель електронного суду має бути органічно інтегрована в систему електронного урядування та розроблена з урахуванням власного досвіду електронного судочинства, уже набутого судовою системою України, а також з урахуванням досвіду функціонування передових іноземних зразків «електронного суду»;

– положення про те, що головне призначення системи електронного документообігу – автоматизувати весь комплекс робіт з електронними документами: введення їх у систему, їх реєстрацію, розподіл і розсилання, редагування, оперативне збереження, пошук і перегляд, відтворення, контроль виконання, розмежування доступу до них тощо;

– стандарти забезпечення ефективного управління документами, що мають бути спрямовані на: точне й повне документування діяльності органів влади; контроль кількості та якості документів, що створюються органами влади; уникнення створення непотрібних документів, а отже, забезпечення ефективності й економічності діяльності державних установ; спрощення діяльності, систем, процесів створення, зберігання та використання документів; забезпечення збереження і своєчасне передання документів на зберігання або знищення; постійну увагу до документів (від моменту їх створення і до передачі на зберігання або знищення) з особливим акцентом на уникненні зайвої роботи з паперовими документами в державних установах;

– розуміння того, що успішному розвитку американської концепції електронного урядування протягом багатьох років сприяли основні принципи реформування уряду, орієнтованого на конкретний результат і намагання поставити його громадян у центр трансформаційних процесів. Ідеться про такі принципи як «інформаційно-центричний» (Information-Centric approach), «загальної платформи» (Shared Platform approach), «орієнтації на користувача» (Customer-Centric approach), «безпека та конфіденційність» (Security and Privacy);

дістали подальшого розвитку:

– положення про те, що розвиток інформаційного суспільства можливий лише на основі комплексного підходу, який передбачає стратегічне бачення інформатизації суспільства, чіткі пріоритети цієї інформатизації, координується з наявними соціально-економічними, політичними та культурними умовами держави й міжнародною практикою,

пов'язаний з розвитком економіки й країни загалом. Розроблення такого підходу можливе лише за рівноправної участі трьох секторів (держави, приватного капіталу та громадянського суспільства), за умови наявності реалістичних цілей і політичної волі;

– наукові положення щодо етапів розвитку електронного урядування у світових масштабах: 1) 1950-ті рр. ХХ ст. (технічний) – поява та розвиток перших електронно-обчислювальних машин, технічних і мережових засобів тощо; 2) 1950–1970-ті рр. (програмний) – зародження й розвиток систем програмного забезпечення, операційних систем, мов програмування тощо; 3) 1970–1990-ті рр. (інформаційний, постіндустріальний, період економіки знань) – робота зі структурами й базами даних, побудова автоматизованих систем обробки інформації; 4) 1990–2000 рр. (інтенсивна інформатизація) – нарощування оборотів інформаційних процесів, розширення кола користувачів інформаційних систем, їх удосконалення; 5) 2000-ті рр. – донині (поступальна інформатизація) – поступальний розвиток інформаційних технологій у всіх сферах суспільних відносин, впровадження інновацій, їх законодавче закріплення, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності уряду та інших органів державної влади, перехід до електронного урядування тощо;

– основні напрями розвитку електронної демократії в Україні, а саме: 1) удосконалення нормативно-правового забезпечення, щоб громадяни, організації за допомогою електронних ресурсів мали зв'язок з органами державного управління; 2) забезпечення прямого залучення й участі громадян у реалізації державної політики та мережової культури; 3) створення електронного простору для проведення різних дискусій, визначення суспільних інтересів, потреб і висловлення незалежної думки кожного громадянина, що підвищить якість формування громадської думки; 4) забезпечення вільного доступу до інформації про діяльність уряду;

– положення про три фази розвитку електронного суду: 1) використання інформаційних технологій для загального інформування про організацію та діяльність судової системи; 2) застосування інформаційно-комунікаційних технологій для надання окремих індивідуальних послуг, пов'язаних із судочинством; 3) використання зазначених технологій для проведення судового процесу загалом або окремих його стадій;

– твердження про те, що в Україні державне регулювання у сфері електронного документообігу спрямоване на: реалізацію єдиної державної політики електронного документообігу; забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів електронного документообігу; нормативно-правове забезпечення технології оброблення, створення, передавання, отримання, зберігання, використання та знищення електронних документів;

– висновки щодо переваг використання електронного підпису: 1) контроль цілісності переданого документа; 2) захист від змін (підроблення) документа; 3) неможливість відмови від авторства; 4) доказове підтвердження авторства документа;

– уявлення про те, що впровадження електронного урядування в найбільш розвинутих країнах Європейського Союзу відбувається під девізом відкритості й підзвітності урядів своїм громадянам, де підзвітність не лише зводиться до надання громадянам інформації в електронному вигляді, а й передбачає можливість відкритої оцінки роботи конкретних державних установ і розроблення доступних для населення засобів моніторингу показників їхньої діяльності.

Особистий внесок здобувача. Дисертація підготовлена її автором самостійно. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, є значний внесок здобувача. Зокрема, у роботах: Політанський В.С., Гетьман Є.А., Гетьман К.О. Світовий досвід впровадження електронних адміністративних послуг – автором розкрито міжнародну практику впровадження електронних адміністративних послуг в деяких країнах; Політанський В.С., Гетьман Є.А., Семеніхін І.В. Практика впровадження електронних адміністративних послуг в Україні – автором здійснено аналіз практичної складової поетапності впровадження електронних адміністративних послуг в національній площині; Politanskyi V., Lukianov D., Ponomarova H., Gyliaka O., Information Security in E-Government: Legal Aspects – автором досліджено окремі аспекти інформаційної безпеки в електронному урядуванні; Politanskyi V. S., Hetman Y. A., Semenikhin I. V. Implementation practice of electronic administrative services in Ukraine – автором проаналізовано окремі практичні складові на національному рівні впровадження електронних адміністративних послуг.

Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам, у дисертаційному дослідженні не використовувалися. Наукові результати та висновки, які виносилися на захист кандидатської дисертації, повторно на захист не виносяться.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що вони мають як теоретичну, так і прикладну цінність, використовуються та можуть бути широко застосовані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого вивчення проблемних питань розвитку електронного урядування (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *нормотворчій і правозастосовній діяльності* – у процесі розроблення проєктів нормативно-правових актів і вдосконалення чинного законодавства України;

– *сфері практичної діяльності* – для застосування правових норм, якими регламентуються взаємовідносини між державою та громадянами з приводу реалізації останніми електронного урядування;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, науково-методичної літератури та викладання навчальних курсів «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права», «Інформаційне право» (довідка про впровадження Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка).

Апробація матеріалів дисертації. Теоретико-прикладні положення та висновки дисертації було оприлюднено на всеукраїнських і міжнародних

науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах, серед яких: Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток правового регулювання у Східній Європі: досвід Польщі та України» (м. Сандомир, Республіка Польща, 27–28 січня 2017 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку» (м. Херсон, 10–11 лютого 2017 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція «Юриспруденція в теорії і на практиці: питання вдосконалення правової грамотності» (м. Запоріжжя, 24–25 лютого 2017 р.), Міжнародна конференція «Інновації юридичної науки в євроінтеграційному процесі» (м. Сладковічево, Словацька Республіка, 10–11 березня 2017 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток юридичних наук: проблеми та рішення» (м. Каунас, Литовська Республіка, 27–28 квітня 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Львів, 25–26 січня 2019 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Конституційні цінності: правова природа та практика реалізації» (м. Хмельницький, 17 травня 2019 р.), XXIV науково-практична конференція «Теорія та практика сучасної юриспруденції» (м. Харків, 30 травня 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті» (м. Рівне, 16–17 жовтня 2020 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Одеса, 26–27 лютого 2021 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Права людини в сучасному світі: проблеми теорії та практики» (м. Хмельницький, 1–2 жовтня 2021 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Двадцять перші осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 р.), круглий стіл «Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан та перспективи» (м. Харків, 17 березня 2023 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Захист суверенітету, територіальної цілісності і національної безпеки як спільна справа держави та Українського народу» (м. Київ, 24 березня 2023 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (м. Хмельницький, 31 березня 2023 р.)

2. Дисертаційна робота Політанського В.С. містить особисто отримані здобувачем науково обґрунтовані результати, а кількість та якість наукових праць опублікованих за її матеріалами відповідають Наказу МОН України № 1220 від 23 вересня 2019 року «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». За матеріалами дисертації опубліковано 47 наукових робіт, а саме: 23 роботи – у періодичних наукових фахових виданнях України, 9 – у наукових періодичних виданнях інших держав, серед яких 5 – у зарубіжних наукових журналах, що індексуються міжнародною наукометричною базою Scopus або Web of science, а також 15 тез доповідей на наукових конференціях різного рівня.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті в періодичних наукових фахових виданнях України:

1. Політанський В. Право на інформацію як фундаментальне право людини: досвід країн розвинутої демократії. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 1 (76). С. 195–203.
2. Політанський В. С. Інформаційне суспільство в Україні: від зародження до сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 42. С. 16–22. (Серія «Право»).
3. Політанський В. С. Поняття інформаційного суспільства: теоретико-правовий підхід. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1 (88). С. 77–86.
4. Політанський В. С. Інформація як основоположний елемент інформаційного суспільства. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Т. 2. № 1. С. 21–25.
5. Політанський В. С. Світові моделі та фундаментальні принципи інформаційного суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Т. 1. Вип. 43. С. 34–39. (Серія «Право»)
6. Політанський В. С. Концептуальні ідеї розвитку інформаційного суспільства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 4. С. 140–144.
7. Політанський В. С. Інформаційне суспільство: виклики для правового регулювання. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2 (89). С. 68–78.
8. Політанський В. С. Новаційно-правові погляди стосовно стадій розвитку електронного урядування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. № 1. Т. 25. С. 162–176.
9. Політанський В. С. Зміст електронного урядування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Т. 25. № 3. С. 196–209.
10. Політанський В. С. Світові моделі електронного урядування: виклики правової сучасності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 2. С. 29–35.
11. Політанський В. С. Електронна освіта як фундамент демократичного та правового майбутнього. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2019. № 3. Т. 26. С. 90–105.
12. Політанський В. С. Електронна демократія як основа демократичного устрою сучасного суспільства. *Приватне та публічне право*. 2019. № 1. С. 8–12.
13. Політанський В. С. Загальна характеристика виникнення, розвитку та функціонування електронного банку. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 91–97.
14. Політанський В. С. Особливості впровадження та функціонування електронного суду в Україні. *Право і суспільство*. 2020. № 5. С. 35–40.
15. Політанський В. С. Теоретико-правові засади системи електронного

документообігу в Україні. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 22–27.

16. Гетьман Є. А., Політанський В. С., Гетьман К. О. Світовий досвід впровадження електронних адміністративних послуг. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. № 1. Т. 28. С. 79–87 (**Scopus**).

17. Гетьман Є. А., Політанський В. С., Семеніхін І. В. Практика впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. № 2. Т. 28. С. 93–104 (**Scopus**).

18. Петришин О. В., Політанський В. С., Самородов А. С. Система електронного документообігу в діяльності країн Європейського Союзу. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2022. Т. 29. № 2. С. 15–34.

19. Гетьман Є. А., Політанський В. С., Гетьман К. О. До питання практики становлення та розвитку міжнародної інформаційної безпеки як правового механізму здійснення електронного урядування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. № 1. Т. 30. С. 91–108.

20. Політанський В. С. Практика законодавчого закріплення електронного цифрового підпису в процесі здійснення публічного управління та впровадження цифрових технологій. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2023. Т. 45. С. 255–268.

21. Політанський В. С. Трансформація онлайн-порталів державних послуг електронного урядування в умовах воєнного стану в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 2. С. 31–50.

Статті в наукових періодичних виданнях інших держав:

22. Політанський В. С. Загальна характеристика становлення та розвитку інформаційного суспільства. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2017. № 1(23). С. 18–22.

23. Політанський В. С. Правові погляди на український досвід впровадження електронного урядування. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. № 1(29). С. 19–24.

24. Політанський В. С. Електронний уряд як основний елемент структури електронного урядування. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019. № 3 (37). С. 27–32.

25. Політанський В. С. Правові аспекти електронного парламенту. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 1. С. 162–167.

26. Гетьман Є. А., **Політанський В. С.**, Гетьман К. О. Світовий досвід впровадження електронних адміністративних послуг. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28. № 1. С. 79–87 (**Scopus**).

27. Гетьман Є. А., **Політанський В. С.**, Семеніхін І. В. Практика впровадження електронних адміністративних послуг в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28, № 2. С. 93–104 (**Scopus**).

28. Politanskyi V., Lukianov D., Ponomarova H., Gyliaka O., Information Security in E-Government: Legal Aspects. *Cuestiones Políticas*. 2021. Vol. 39.

№ 69. P. 361–372. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3969.22> (**Web of Science**).

29. Політанський В. С. Міжнародна практика впровадження та функціонування електронного суду з позиції права. *The scientific heritage*. 2021. Vol. 4. No. 58. С. 73–76.

30. Політанський В.С. Концепція електронного цифрового підпису з позиції теорії права. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2022. No. 1. С. 115–118.

Статті, які додатково відображають наукові результати дисертації

31. Politynskyi V.S. Innovative legal views regarding stages development e-government. *Yearbook of Ukrainian law: Coll. of scientific papers*. 2019. № 11. P. 134–144.

32. Hetman Y. A., Politynskyi V. S., Semenikhin I. V. Implementation practice of electronic administrative services in Ukraine. *Yearbook of Ukrainian law: Coll. of scientific papers*. 2022. № 14. P. 255–275.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

33. Політанський В. С. Історія виникнення інформаційного суспільства. *Розвиток правового регулювання у Східній Європі: досвід Польщі та України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Сандомир, Польща 27–28 січ. 2017 р.). С. 24–28.

34. Політанський В. С. Етапи розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Законодавство України: недоліки, проблеми систематизації та перспективи розвитку* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Херсон, 10–11 лют. 2017 р.). С. 18–23.

35. Політанський В. С. Передумови виникнення інформаційного суспільства. *Юриспруденція в теорії і на практиці: питання вдосконалення правової грамотності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 24–25 лют. 2017 р.). Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. С. 16–20.

36. Політанський В. С. Доктрина поняття інформаційного суспільства. *Інновації юридичної науки в євроінтеграційному процесі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Сладковічево, Словачка Республіка, 10–11 берез. 2017 р.). С. 55–59.

37. Політанський В. С. Еволюція електронного урядування. *Розвиток юридичних наук: проблеми та рішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Каунас, Литва, 27-28 квіт. 2018 р.). С. 48-51.

38. Політанський В. С. Теоретико-правові засади електронної демократії. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 25–26 січ. 2019 р.). С. 13–16.

39. Політанський В. С. Поняття електронного уряду з позиції теорії права. *Конституційні цінності: правова природа та практика реалізації* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 17 трав. 2019 р.). С. 97–101.

40. Політанський В. С. Сучасні прояви електронної освіти в юриспруденції. *Теорія та практика сучасної юриспруденції* : матеріали XXIV наук.-практ. конф. (Харків, 30 трав. 2020 р.). С. 119–121.

41. Політанський В. С. Іноземний досвід функціонування системи електронного уряду. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Рівне, 16–17 жовт. 2020 р.). С. 58–61.

42. Політанський В. С. Теоретико-правові засади електронного парламенту. *Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 26–27 лют. 2021 р.). С. 34–39.

43. Політанський В. С. Українські портали електронних адміністративних послуг. *Права людини в сучасному світі: проблеми теорії та практики* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 1–2 жовт. 2021 р.). С. 112–113.

44. Політанський В. С. Європейський досвід впровадження механізмів електронного урядування з позиції теорії права. *Двадцять перші осінні юридичні читання* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 6 жовт. 2022 р.). Хмельницький : Хмельниц. ун-т управління та права імені Л. Юзькова, 2022. С. 86–87.

45. Політанський В. С. Трансформація онлайн-порталів державних послуг електронного урядування в умовах воєнного стану. *Трансформація законодавства в умовах воєнного стану та післявоєнного часу: стан і перспективи* : матеріали круглого столу (Харків, 17 берез. 2023 р.). С. 151–159.

46. Політанський В. С. Зміст доктрини національної інформаційної безпеки Україні в умовах розвитку цифрових технологій. *Захист суверенітету, територіальної цілісності і національної безпеки як спільна справа держави та Українського народу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 берез. 2023 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Асоціація українських правників. Київ: ТОВ «Видавничий дім АртЕк», 2023. С. 74–76.

47. Політанський В. С. Трансформація порталу послуг «Дія» електронного урядування в умовах воєнного стану. *Правові засади організації та здійснення публічної влади* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 31 берез. 2023 р.). С. 434–434.

3. Дисертаційна робота Політанського В'ячеслава Станіславовича «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні», відповідає паспорту спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право».

4. Дисертаційне дослідження Політанського В'ячеслава Станіславовича «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні» є завершеним науковим дослідженням, яке вирішує важливу

наукову проблему щодо змісту та особливостей організаційно-правових засад функціонування електронного урядування в Україні.

Одержані автором науково обґрунтовані результати вирішують важливі для адміністративно-правової науки завдання, мають практичну та теоретичну цінність. Робота визначає, доповнює та уточнює низку положень теоретичного, правового та практичного характеру, є своєчасною й корисною науковою працею.

Дисертація містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати на основі одержаних особисто здобувачем достовірних висновків, що синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань. Дисертаційне дослідження характеризується єдністю змісту, свідчить про особистий внесок здобувача в адміністративно-правову науку щодо розв'язання важливої теоретичної та ряду прикладних проблем.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація є логічно завершеним самостійним дослідженням актуальної наукової проблеми, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі науки адміністративного права. Вона відповідає вимогам п. п. 7–9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

У результаті попередньої експертизи дисертації Політанського В.С. і повноти публікації основних наукових результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації Політанського В.С. «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Політанського В.С. відповідає спеціальності 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право» та вимогам п. п. 7–9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197.

3. Рекомендувати дисертацію Політанського В.С. «Організаційно-правові засади функціонування електронного урядування в Україні» до подання на спеціалізовану вчену раду за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право, інформаційне право».

Рецензент:

завідувач відділу проблем публічного права
Науково-дослідного інституту
публічного права
доктор юридичних наук, професор

С.С. Овчарук

Рецензент:

заступник директора
Інституту з наукової роботи,
доктор юридичних наук, професор

Ю.В. Гаруст

Рецензент:

провідний науковий співробітник
відділу науково-правових експертиз
та законопроектних робіт
Науково-дослідного інституту
публічного права,
доктор юридичних наук, старший дослідник

К.В. Шкарупа